Blogi

IMF:n kriisipaketilla annetaan hätäapua kehittyville talouksille

Kansainvälinen talous, IMF | 24.04.2020 | Henna Karhapää

KIRJOITTAJA

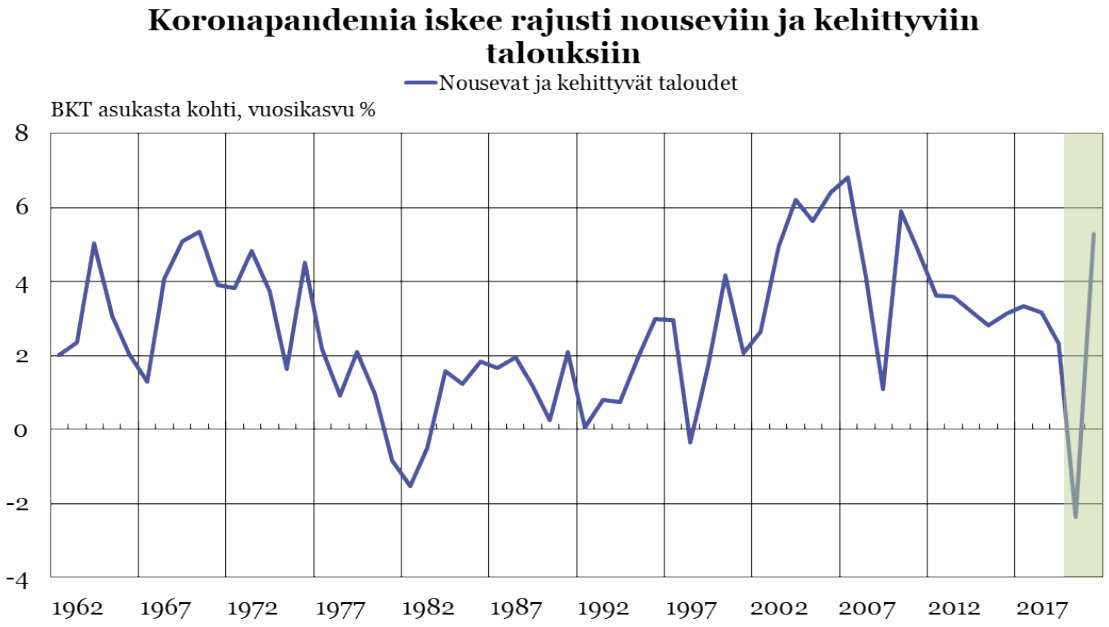

Henna Karhapää
Neuvonantaja

Nousevat ja kehittyvät taloudet tarvitsevat kansainvälisen yhteisön ja monenkeskisten instituutioiden apua koronapandemian aiheuttamaan terveys- ja talouskriisiin vastaamisessa.

Koronapandemia on raju shokki, joka tulee viemään maailmantalouden pahimpaan taantumaan sitten 1930-luvun suuren laman. Kriisi on poikkeuksellisen globaali ja kurittaa talouden aktiviteettia lähes kaikkialla maailmassa. Tänä vuonna asukaskohtaisen BKT:n odotetaan laskevan lähes 90 prosentissa nousevista ja kehittyvistä talouksista ja monien etenkin köyhempien maiden kestokyky on koetuksella. Terveydenhuollon kapasiteetti ja sosiaalisten turvaverkkojen kattavuus ovat monissa kehittyvissä talouksissa puutteelliset ja lisäksi mahdollisuudet riittävän mittaluokan talouden tukipaketteihin ovat hyvin rajalliset. Ulkomaisten pääomien pako, rahalähetysten tyrehtyminen ja vientitulojen romahdus, etenkin raaka-aineiden tuotannosta ja turismista riippuvaisissa talouksissa, ovat lisäksi laukaisseet moniin kehittyviin maihin maksutasekriisin, mikä vaikeuttaa tilanteen hallintaa entisestään.

Kuvio 1.

Nousevat ja kehittyvät taloudet tarvitsevat kansainvälisen yhteisön ja monenkeskisten instituutioiden apua koronapandemian aiheuttamaan terveys- ja talouskriisiin vastaamisessa. Globaalin rahoitusturvaverkon ytimessä Kansainvälisellä valuuttarahastolla (IMF) on keskeinen rooli jäsenmaidensa tukemisessa. IMF:llä on tätä tehtävää varten noin 1000 miljardin dollarin luotonantokapasiteetti.

Koronapandemia on aiheuttanut ennennäkemättömän suurta kysyntää IMF:n hätärahoitukselle[1], jolla tarjotaan pikaista rahoitustukea akuuttiin maksutasetarpeeseen ilman IMF:n hyväksymää talouden tervehdyttämisohjelmaa. Tuki on tarkoitettu luonnonkatastrofien, konfliktien tai muiden vastaavien shokkien olosuhteisiin, joihin myös pandemia lukeutuu. IMF on väliaikaisesti nostanut hätärahoituksen käyttölimiittejä, minkä myötä kokonaiskapasiteetti on noussut noin 100 miljardiin dollariin. Yli 100 jäsenmaata, keskittyen pienimpiin ja köyhimpiin maihin, on hakenut tai hakemassa IMF:ltä hätärahoitusta. Luku on ennennäkemättömän suuri. Päätöksiä on tehty vauhdilla ja tavoitteena on käsitellä jopa puolet hakemuksista huhtikuun loppuun mennessä.

Köyhimmille maille tarkoitetut IMF:n korkotuetut resurssit ovat nopeasti ehtymässä suuren kysynnän takia. Ne rahoitetaan PRGT-rahaston (*Poverty Reduction and Growth Trust*) avulla, jonka täydentämiseksi toimitusjohtaja Kristalina Georgieva on kertonut IMF:n tavoittelevan 17 miljardin dollarin edestä uusia lainoja. Lainojen rinnalle tarvitaan Georgievan mukaan lisäksi 1,8 miljardia dollaria uusia avustuksia. IMF:n kevätkokousten yhteydessä monet maat näyttivät

globaalia solidaarisuutta ja jopa 70 prosenttia PRGT-rahaston tarvitsemista lisäresursseista on saatu kasaan.

Alhaisen tulotason maiden tueksi IMF hyödyntää myös katastrofirahastoaan[2], joka mahdollistaa helpotuksia velanhoitokuluihin köyhimmille ja haavoittuvaisimmille jäsenmaille. Tämä auttaa näitä maita kanavoimaan lisää resursseja elintärkeisiin terveydenhuollon ja sosiaaliturvan menoihin ilman että velkaantuneisuutta kasvatetaan entisestään. Katastrofirahaston nykykoko on kuitenkin riittämätön vastaamaan tämän hetkiseen tarpeeseen, joten IMF on käynnistänyt varainhankintakampanjan, jonka tavoitteena on kasvattaa rahastoa noin 1,4 miljardiin dollariin. Iso-Britannia, Japani, Saksa, Alankomaat, Singapore ja Kiina ovat jo ilmoittaneet uusista lahjoituksista rahastoon. IMF ja Maailmanpankki ovat lisäksi vedonneet kahdenvälisiin lainanantajiin köyhien maiden velkamaksujen väliaikaisista helpotuksista, jotta maat pystyisivät lähiajalla keskittymään taisteluun koronavirusta vastaan.

Nouseville talouksille koronapandemia on ollut raju isku ulkomaiseen rahoitukseen, kun kansainväliset sijoittajat ovat siirtäneet pääomiaan pois riskillisemmistä kohteista kohti turvasatamia. IIF:n (Institute of International Finance) arvion mukaan pääomapako on ollut 100 miljardin dollarin kokoluokkaa viime kuukausina, mikä on jopa kolme kertaa enemmän kuin globaalin finanssikriisin aikana.

IMF:llä on rahoitusvälineitä[3], joita kelpoisuuskriteerit täyttävät nousevat taloudet voivat hyödyntää varautumisjärjestelynä ulkoisen rahoituksen ongelmiin. Niiden käyttö on kuitenkin ollut hyvin rajallista[4], sillä moni maa on kokenut välineiden hyödyntämiseen liittyvän maineriskiä. Koronakriisin myötä IMF on ottanut käyttöön jo muutama vuosi sitten alun perin esitetyn uuden likviditeetti-instrumentin. Se muistuttaa rakenteeltaan keskuspankkien valuutanvaihtosopimuksia ja mahdollistaa vahvojen talouden perusteiden ja politiikkakehikoiden omaaville talouksille maltillisen kokoista, lyhytaikaista ja uusittavaa likviditeettitukea pääomavirtojen heilunnan episodeihin. Instrumentin ei ole tarkoitus olla apuna pelkästään kriisin aikana vaan se voisi ulkoisia puskureita vahvistamalla tukea nousevia talouksia myös elpymisvaiheessa. IMF:n arvion mukaan likviditeetti-instrumentin kysyntä voisi mahdollisesti yltää 50 miljardin dollarin tasolle.

IMF:n kriisipaketin keskusteluissa mukana on ollut myös mahdollisuus huomattavan kokoisesta yleisestä SDR-allokaatiosta.[5] Vastaava toimi tehtiin globaalin finanssikriisin aikana noin 250 miljardin dollarin suuruisena ja oli tuolloin voimakas signaali globaalista koordinaatiosta ja yhteistyöstä. SDR-allokaatio kasvattaisi IMF:n jäsenmaiden valuuttavarantoja ja lisäisi siten likviditeettiä kansainvälisessä rahajärjestelmässä. Vaikka iso osa SDR-allokaatiosta päätyisi kehittyneille talouksille ja muille maille, joilla ei olisi välttämättä tarvetta uusille SDR:lle, olisi toimi

helpotus joidenkin kehittyvien talouksien likviditeettipulaan ilman ulkoisen velkataakan kasvua. SDR-allokaation toteutuminen on kuitenkin kohdannut vastustusta Yhdysvaltojen suunnalta eikä se siten näytä toteutuvan ainakaan välittömästi.

Kriisivaiheen väistyessä kansainvälisen yhteisön fokus tulee enenevissä määrin siirtymään talouksien vahvan elpymisen tukemiseen sekä tärkeiden pidempiaikaisten tavoitteiden edistämiseen. Niitä ovat muun muassa kestävän ja osallistavan kasvun tukeminen, velkakestävyyden ja rahoitusvakauden varmistaminen sekä ilmastoystävällisen kehityksen edistäminen. Kysyntä IMF:n rahoitusavulle siirtynee välittömästä hätärahoituksesta pidempiaikaisempiin ohjelmiin, joissa mukana on valtiontaloutta ja talouden rakenteita vahvistava talouspolitiikan ja rakenneuudistusten ohjelma. IMF:n urakka on siten vasta alussa.

Asiasanat

IMF, kansainvälinen valuuttarahasto, kehittyvät taloudet, korona, koronakriisi, koronapandemia, nousevat taloudet